

Павленко Сергій Олексійович,
*провідний науковий співробітник відділу
організації науково-дослідної роботи
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЛЯ «ЗЛОДІЇВ В ЗАКОНІ»

«Злодії в законі» є одним із ключових елементів організованої злочинності. Це специфічне для колишнього СРСР, а нині і для країн пострадянського простору злочинне об'єднання, що утворилося в 30-х роках XX століття, яке не має аналогів у світовій кримінальній практиці та характеризується наявністю жорсткого кодексу кримінальних традицій (спеціальних правил поведінки), а також винятковим рівнем закритості і конспіративності.

Переважає більшість так званих «злодіїв в законі» колишнього СРСР перебували в Росії та Грузії, але у зв'язку з тим, що в цих країнах належність до

«зłodів в законі» криміналізовано, більшість із них змушені тікати і знайшли свій кримінальний заробіток та притулок в Україні.

Так, у Грузії в 2005 році прийнято спеціальний Закон - у кримінальному кодексі Грузії з'явилась окрема стаття 2231 «Зłodій в законі, належність (членство) до зłodійського миру». У 2009 році в Російській Федерації прийнято Закон, яким статтю 210 Кримінального кодексу РФ викладено в новій редакції, яка передбачає настання відповідальності особою, що займає вище становище в злочинній ієрархії, а саме «зłodів в законі» [1]. Також подібний «закон Ріко» діяв в Сполучених Штатах Америки, коли італійська мафія здійснювала там серйозні злочини [2].

Слід взяти до уваги і ту обставину, що Європейським судом з прав людини оприлюднено рішення по справі «Ашларба проти Грузії», яким суд постановив, що криміналізація Грузією діяльності особи в зłodійському світі (злочинному середовищі) та наявність статусу «зłodія в законі» не порушує статті 7 (Ніякого покарання без злочину) Європейської конвенції з прав людини [1].

Натомість законодавство України не дозволяє повною мірою боротися зі «зłodіями в законі», оскільки на законодавчому рівні нашої держави не закріплено поняття «зłodій у законі», в результаті чого такі особи «практично недосяжні для притягнення їх до відповідальності, як правило, вони особисто не здійснюють правопорушень, але при цьому керують діяльністю злочинних груп» [3].

Останнім часом фіксуються спроби «зłodів у законі» встановити вплив на високорентабельні сфери бізнесу» [3]. Так, наприклад, 29 жовтня 2014 року оперативні працівники МВС України викрили «зłodійську сходку» в ресторані одного з готелів у центрі Києва, організовану кількома представниками клану Мераба Джангвеладзе, на якій розглядалися питання про взяття під контроль поставок енергетичного вугілля, а також пасажирських перевезень в Україні та незаконного видобутку бурштину на територіях Рівненської, Житомирської та Волинської областей тощо. Затримані поміщені до приймального-розподільника Державної міграційної служби України. За вказані дії, а таких осіб максимум чекає примусова депортація. Адже формально такі королі злочинного світу самі не стріляють, ніде не лишають ніяких підписів, але фактично саме вони стоять за багатьма злочинами.

Нарешті групою народних депутатів 17.05.2016 р. був винесений на розгляд та поставлений на поіменне голосування проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо відповідальності для «зłodів в законі» та за злочини, вчинені злочинними угруповуваннями) (№ 1188).

Законопроектом пропонувалося доповнити частину 3 статті 27 (Види співучасників) Кримінального кодексу України положенням, що до числа організаторів також відносяться особи, які причетні до створення, керування та фінансування злочинного угруповання (організованої групи, злочинної організації або злочинного співтовариства), а також особи, які мають статус «зłodія в законі». Крім того, пропонувалися внести зміни до статті 67 (Обставини, які обтяжують покарання) КК України, якими доповнювався перелік обставин, що обтяжують покарання, зокрема, вчинення злочину організованою групою, злочинною організацією, злочинним співтовариством (частина третя, четверта або п'ята статті 28). Крім цього, цю статтю пропонувалося доповнити новим пунктом, в якому додатково надається перелік обставин, що обтяжують покарання, а саме - вчинення злочину особою, яка є організатором («зłodієм в законі») або іншою керівною особою відповідно до ієрархії злочинного угруповання. Змінами до статті 140 (Виправні колонії максимального рівня безпеки) Кримінально-виконавчого кодексу України передбачалося обов'язкове утримання у приміщеннях камерного типу організаторів злочинного співтовариства та «зłodів у законі», а також осіб, які

раніше були засуджені за створення злочинного співтовариства або участь в злочинній організації. «Таким чином, буде забезпечуватися ізоляція вказаних злочинців від решти ув'язнених, оскільки спільне утримання «злочинців у законі» з іншими засудженими дозволяє їм встановлювати свої порядки, вербувати на свою сторону засуджених, тероризувати інших ув'язнених, які почали виправлятися, а також здійснювати тиск на адміністрацію колонії шляхом організації актів непокорі і бунтів» [1].

Проте, за результатами голосування законопроект про кримінальну відповідальність «злочинців в законі» не набрав необхідних 226 голосів. Вартує уваги і те, що депутати Верховної Ради також не підтримали пропозицію відправити даний законопроект авторам на доопрацювання.

Зважаючи на викладене можна прийти до висновку, що Україна все частіше стає місцем «сходок» не тільки через ліберальні закони, а й чиновницьку корумпованість та «продажність». Тому, якщо не вжити відповідних заходів до злочинських «бригадирів» - організована етнічна злочинність, яка щорічно зростає в Україні на 10 %, незабаром буде представляти серйозну проблему.

Список використаних джерел:

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо встановлення кримінальної відповідальності для «злочинців в законі» та посилення відповідальності за злочини, вчиненні злочинними угрупованнями) від 26.12.2014р. (реєстр. № 1188).

2. Більшість закарпатських нардепів проігнорували проект Закону щодо криміналізації та посилення відповідальності для «злочинців в законі» та злочинних угруповань. [Електронний ресурс]: - Режим доступу:

<http://strichka.com/article/46255708>.

3. УНІАН [Електронний ресурс]: - Режим доступу:

<http://www.unian.ua/politics/1347352-rada-provalila-zakonoproekt-pro-kriminalnu-vidpovidalnost-dlya-zlodijiv-v-zakoni.html>.